

Sezona 2017/2018

BEOGRADSKA FILHARMONIJA

Ciklus: Zemlja

Dirigent: **Kristijan Mandeal** / Conductor: **Cristian Mandeal**

Solista: **Filip Savić**, kontrabas / **Filip Savić**, doublebass

Koncert posvećen uspomeni na Zorana Đinđića

Petak, 9. mart 2018. godine

Zadužbina Ilije M. Kolarca u 20 časova

www.bgf.rs

Program:

Wolfgang Amadeus Mozart
Serenata notturna KV 239
Wolfgang Amadeus Mozart
Serenata notturna KV 239

Marcia: Maestoso
Menuetto
Rondo: Allegretto

Gudački kvartet: **Miroslav Pavlović**, prva violina, **Mirjana Nešković**, druga violina, **Ivana Uzelac**, viola i **Filip Savić**, kontrabas

Trajanje: oko 14 min.

Johan Baptist Vanhal
Koncert za kontrabas i orkestar u De-duru
Johann Baptist Vanhal
Concerto for Doublebass and Orchestra in D major

Allegro moderato
Adagio
Finale: Allegro

Trajanje: oko 20 min.

Antonjin Dvoržak
Simfonija br. 9 u e-molu op. 95 (*Iz Novog sveta*)
Antonin Dvorak
Symphony no. 9 in E minor Op. 95 (*From the New World*)

Adagio. Allegro molto
Largo
Molto vivace
Allegro con fuoco

Trajanje: oko 42. min.

Koncertmajstor: Miroslav Pavlović
Concertmaster: Miroslav Pavlović

Kao važan segment (1756–1791) opusa **Wolfganga Amadeusa Mocarta** izdvajaju se divertimenta, serenade i kasacije, odnosno, višestavačne instrumentalne kompozicije koje su izvođene tokom različitih svečanosti i okupljanja reprezentujući ideju komponovanja *muzike za zabavu*. Iako nije poznato za koju priliku je Mozart u svom rodnom Salzburgu pisao **Serenadu br. 6 u De-duru KV 239** januara 1776. godine, niti ko je poručio ovo delo, postoje (osnovane) sumnje da je imao u vidu novogodišnje praznike ili predstojeći karneval, a možda i proslavu sopstvenog dvadesetog rođendana. Datum nastanka serenade otkriva da ona nije predviđena za izvođenje *na otvorenom*, dok termin *noćna* u naslovu dela, koji je u manuskriptu zapisan rukopisom njegovog oca Leopolda, svedoči o dobu dana kada bi trebalo izvoditi ovo delo, koje se zbog toga neminovno pozicionira uz slavnu Mozartovu serenadu *Mala noćna muzika* (1787).

Trostavačnu *noćnu serenadu* KV 239 izvode dva gudačka ansambla, čiji odnos podseća na postupke karakteristične za barokni *koncerto grosso*. Naime, *solističkom* gudačkom *kvartetu*, suprotstavljena je veća izvođačka grupa u čijem su sastavu, netipično, i timpani, solistički tretirani u svečanom, ali suptilnom maršu. Različitim vidovima njihove interakcije stvaraju se antifonija, efekti eha i kontrasti *svetlosti i senke* u pogledu boje i dinamike zvuka. Delo karakteriše prepoznatljiv *mozartovski* humor; galantni karakter postignut je gotovo potpunim izbegavanjem dramske tenzije i tematskog razvoja, potenciranjem melodičnosti i jednostavnijeg harmonskog jezika, kao i referencama na tada popularne salcburške rustične melodije u finalnom rondou.

Stvarajući istovremeno kada i Mozart, **Johan Baptist Vahnal** (1739–1813) bio je vrlo produktivan, i u svoje vreme izuzetno cenjen češki kompozitor. Njegov savremenik, estetičar i muzički kritičar Šubart, pisao je da je Vanhal *temeljno savladao tehniku komponovanja, ali je zadržao individualni stil i ukus, zbog čega je njegova muzika bliska svim slušaocima*. Vanhal je smatran jednim od vodećih učesnika u muzičkom životu Beča, u koji se preselio 1760-61. godine, a **Koncert za kontrabas i orkestar u De-duru** je nastao u značajnom trenutku u istorijatu kontrabasa, odnosno, u periodu razvoja bečke škole sviranja kontrabasa, koja je omogućila razvitak u konstruisanju instrumenta i njegovo specifično štimovanje. To je inspirisalo mnoge kompozitore da napišu solistička dela za ovaj instrument, a među njima su, osim Vanhala, Dittersdorf i Hofmajster. Upravo se koncerti ovih autora smatraju temeljem klasičnog repertoara za kontrabas.

O poreklu Vanhalovog koncerta nema pouzdanih činjenica – veruje se da je delo nastalo kasnih sedamdesetih ili ranih osamdesetih godina osamnaestog veka. Originalan Vanhalov manuskript nije pronađen, ali jeste njegova kopija koju je posedovao Johannes Matijas Šperger, vrsni kontrabasista tog doba i kompozitor nekolicine dela za svoj instrument. Postoje tvrdnje da se kopija razlikuje od originala, budući da pretpostavlja tehničke poteškoće u pojedinim odsecima, zahvaljujući obeleženim oktavnim transpozicijama. Solistička deonica u ovom *tradicionalnom* trostavačnom ciklusu zahteva izuzetnu virtuoznost, a delom dominiraju vedra raspoloženja i durski tonaliteti, osim u središtu centralnog laganog stava, koje odiše dramatikom *Sturm und Drang*-a, asocirajući na Vanhalove molske simfonije.

Prihativši ponudu da bude direktor i profesor kompozicije na Nacionalnom konzervatorijumu za muziku u Njujorku, **Antonjin Dvoržak** (1841–1904) je sa svojom porodicom 1892. godine doputovao u *novi svet*, odnosno, u vreme kada je Amerika slavila četiri stotine godina od Kolumbovog otkrića. Tokom boravka na ovom kontinentu (1892–1895) nastala je, i sa uspehom premijerno izvedena 1893. godine,

kompozitorova poslednja **Simfonija br. 9 u e-molu**. Povodom prvog izvođenja u Londonu, Dvoržak je dao obrazloženje: *Simfoniju sam nazvao „Iz Novog sveta“ zato što je to bilo prvo delo koje sam napisao u Americi*. Ipak, delo ne treba razumeti kao *američku simfoniju*, to jest, muziku koja tonski slika Ameriku, već, prema autorovim rečima, kao *impresije i pozdrave iz Novog sveta*. Na Dvoržaka je najveći utisak ostavilo upoznavanje sa muzičkom kulturom Indijanaca i crnačkim duhovnim pesmama, a njegovo uverenje da mladi kompozitori treba da zasnuju nacionalnu američku školu baš na tim osnovama, izazivalo je brojne debate.

Međutim, Dvoržak se u simfoniji nije služio citatima, već je pisao *u duhu ovih nacionalnih američkih melodija*. Kao inspiraciju je navodio *Pesmu o Hijavati* Longfeloua nastalu prema indijanskoj legendi, koju je već čitao na češkom jeziku: čuvena ekspresivna melodija engleskog roga u drugom stavu kao da upućuje na tugu Hijavate zbog gubitka voljene Minehahe i njen pogreb (ali i Dvoržakovu čežnju za Češkom), dok skerco ima korene u indijanskoj igri iz scene Hijavatinog venčanja. Dvoržakov *dug* nemačkom romantičarskom simfonizmu ogleda se kroz motivsku povezanost stavova posredstvom motoa koji se javlja najpre u hornama u prvom stavu, dok se u kodi finala čuju reminiscencije na glavne tematske materijale iz svih stavova simfonije.

Marija Tomić*

Sledeći koncert Beogradske filharmonije je u petak, **20. aprila 2018. godine** u okviru ciklusa **Vatra**, u Zadužbini Ilije M. Kolarca, sa početkom u 20 časova.

Dirigent: **Danijel Rajskin**

Solista: **Aleksandar Gavriljuk**, klavir

I. Stravinski: *Vatromet*

S. Rahmanjinov: Koncert za klavir i orkestar br. 3

I. Stravinski: *Žar-ptica* (1910)

Poštovani pretplatnici, obaveštavamo vas da će pred početak svakog koncerta Beogradske filharmonije, u 19:30 časova, u Muzičkoj galeriji Kolarca, muzikolog Maja Čolović-Vasić držati uvodno predavanje o delima koja su na programu te večeri.

Poštovani posetioci, molimo vas da isključite mobilne telefone i obaveštavamo vas da je za vreme koncerata Beogradske filharmonije strogo zabranjeno fotografisanje i korišćenje uređaja za video ili audio snimanje. Želimo vam prijatno veče.

Dear visitors, please turn off your mobile phones; you are also kindly reminded that taking photographs and the use of video and audio recording devices is strictly forbidden during the concerts of the Belgrade Philharmonic. We wish you a nice evening.

*U sezoni 2016-17, Beogradska filharmonija pruža priliku odabranim mladim muzikolozima da pisanjem programskih komentara obogate svoju stručnu praksu.

Kristijan Mandeal smatra se najvećim rumunskim dirigentom današnjice, sa karijerom koja traje već četiri decenije.

U periodu 1987–2009. godine, radio je kao glavni dirigent i generalni muzički direktor Bukureštanske filharmonije i zaslužan je za njen uspon na međunarodnoj sceni. Pored angažmana u Rumuniji, Mandeal je bio umetnički direktor Severnog izraelskog orkestra iz Haife i Simfonijskog orkestra Euskadi – Baskijskog nacionalnog orkestra iz San Sebastijana, stalni dirigent Orkestra *Hajdn* iz Bolcana i Trenta, glavni

gostujući dirigent Orkestra Hale iz Mančestera, Beogradske filharmonije i Kopenhagenske filharmonije.

Mandeaal je sarađivao sa mnogim najvećim svetskim orkestrima, kao što su Londonski simfonijski orkestar, Londonska filharmonija, Kraljevska filharmonija, Simfonijski orkestar Bi-Bi-Sija, Simfonijski orkestar Grada Birmingema, Kraljevska filharmonija iz Liverpula, Simfonijski orkestar iz Bornmuta, Državna kapela iz Drezdena, Državna kapela iz Berlina, Minhenska filharmonija, Simfonijski orkestar Bavarske radiotelevizije, Orkestar Bečke državne opere, Orkestar Nemačke opere iz Berlina, Češka filharmonija, Praški simfonijski orkestar i Orkestar Praškog radija, Izraelska filharmonija, Belgijski nacionalni orkestar, Orkestar Nacionalne akademije Santa Đećilija iz Rima, Nacionalni simfonijski orkestar Italijanske radiotelevizije iz Torina, Simfonijski orkestar iz Barselone/Katalonije, Orkestar *Gulbenkijan*, Simfonijski orkestar iz Geteborga, filharmonije iz Tokija, Sao Paula, Meksiko Sitija, Helsinkija, Monte Karla, Kopenhagena, Moskve, Varšave, Sofije, Beograda, Zagreba i dr.

Učesnik je velikog broja festivala, poput Edinburškog festivala, Praškog proleća, Festivala u Blumingtonu, Festivala Tivoli, Dvonedeljnog muzičkog festivala u San Sebastijanu, zatim festivala u Istanbulu, Ankari, Atini, Solunu, Lisabonu, Breši-Bergamu i Ravelu (Italija), Brnu i Bratislavi, festivala Janaček u Ostravi, BEMUS u Beogradu, Tokijskog prolećnog festivala itd. Među njima se izdvaja Međunarodni festival i takmičenje Žorž Enesku, na kome je radio kao umetnički direktor 2001. i 2003. godine.

Sarađivao je sa najvećim svetskim solistima, kao što su Maksim Vengerov, Kristijan Cimerman, Vadim Rjepin, Julijan Rahlin, Viktorija Mulova, Izabele Faust, Radu Lupu, Ileana Kotrubaš, Renato Bruzon, Mstislav Rostropovič, Alisija de Laroća, Ivo Pogorelić, Džon Lil, Bruno Leonardo Gelber, Nelson Freire, Gerhard Opic, Grigori Sokolov, Boris Berezovski, Ivri Gitlis, Leonidas Kavakos, Šlomo Minc, Frank Peter Cimerman, Moris Andre, Jefim Bronfman i mnogi drugi.

Kao simfonijski i operski dirigent, Mandeaal je dirigovao na stotine koncerata u više od 36 zemalja. Njegov repertoar je veoma veliki, sa posebnim fokusom na muziku 19. i ranog 20. veka. Rukovodio je više od 60 premijernih izvođenja kompozicija rumunskih i stranih autora, među kojima su neke bile posvećene njemu. Posvećeni je promoter Žorža Eneskua, čiju je muziku popularizovao širom sveta. Od 2008. je predsednik Društva *Enesku* u Londonu.

Na više od 25 kompakt diskova, sa preko 50 naslova, objavio je 16 albuma sa Filharmonijom *Žorž Enesku* za producentsku kuću BMG Ariola, uključujući i kompletan orkestarski opus Bramsa na 9 albuma, koji su objavljeni u Nemačkoj i SAD-u 1996. povodom obeležavanja stogodišnjice kompozitorove smrti, kao i kompletan orkestarski opus Žorža Eneskua na sedam albuma. Snimak Bruknerove Devete simfonije sa Orkestrom *Hale* proglašen je najboljim snimkom Bruknerove muzike u izvođenju nekog britanskog orkestra. Takođe, izdao je šest Di-Vi-Di albuma sa Filharmonijom *Žorž Enesku* za producentsku kuću AIX Records.

Mandeaal je uvršten među 10 najuticajnijih Rumuna i nagrađen najvećim državnim počastima za rad u oblasti kulture. Rođen je 1946. godine, a završio je Muzičku školu u Brašovu nakon čega je upisao Muzičku akademiju u Bukureštu, gde je studirao dirigovanje, klavir i kompoziciju. Kasnije se usavršavao kod Herberta fon

Karajana u Berlinu i Serđua Čelibidakea u Minhenu. Godine 1977, imenovan je za stalnog dirigenta Filharmonije u Targu Murešu, gde je ostao tri sezone. Od 1980. do 1987. godine bio je stalni dirigent Filharmonije iz Kluž-Napoke (Transilvanija).

Mandeaal je posvećen edukaciji i podsticanju mladih muzičara na svim meridijanima, pa je tako dobijao pozive da drži majstorske kurseve na univerzitetima Blumington i Ratgers u SAD-u, na Kraljevskoj severnoj muzičkoj akademiji u Mančesteru i Tokijskom muzičkom koledžu. U poslednjih šest godina, ulaže napore na oblikovanju i edukovanju Rumunskog omladinskog orkestra, koji je za rekordno vreme postao dostojan predstavnik savremene rumunske muzičke kulture. Svojim nastupima u zemlji i inostranstvu, Rumunski omladinski orkestar se afirmisao kao ambasador Rumunije.

Filip Savić je rođen 1978. godine u Beogradu. Od 1998. godine član je orkestra Beogradske filharmonije, a od 2011. je na mestu vođe grupe kontrabasa.

Diplomirao je i završio master studije na Fakultetu muzičke umetnosti u Beogradu, u klasi profesora Slobodana Gerića. Školovanje je nastavio na Visokoj školi za muziku u Hamburgu, u klasi profesora Mihaela Ribera. Trenutno je na doktorskim studijama na FMU u Beogradu, u klasi profesora Slobodana Gerića.

Od 2007. do 2009. godine bio je član Simfonijskog orkestra Severnonemačkog radija (NDR). Gostujući je član Simfonijskog orkestra *Maler* iz Kasela, kao i orkestra Narodnog pozorišta u Beogradu.

Tokom karijere u orkestrima Beogradske filharmonije i NDR svirao je u salama Muzikhale u Hamburgu, sali Plejel u Parizu, u Koncerthausu u Beču i na turnejama u Francuskoj, Španiji, Češkoj, Austriji, Luksemburgu, Italiji, Švedskoj, Kini, Japanu i SAD-u.

Imao je priliku da saraduje sa dirigentima kao što su Zubin Mehta, Alan Gilbert, Kristof fon Dohnanji, Kristof Ešenbah, Gabrijel Felc, Hauard Grifits, ser Nevil Mariner, Mihail Jurovski. U toku aktivnosti u orkestru, izvodio je većinu kapitalnih orkestarskih solo deonica za kontrabas.

Tokom školovanja i karijere osvojio je brojne nagrade na domaćim i međunarodnim takmičenjima. Filip Savić svira na kontrabasu František Zakopčanik iz 1986. i gudalu *Milan Oubrecht*.